



Radovedni pogledi, ki so nas obdali z značilno otroško toplino, z neugnano radovednostjo, z ognjem, žarečim iz šestero drobnih oči, treh deklic — Marije, Cirele in Alenke, trojčkov iz vasi Visoko pri Kranju, so nas popolnoma prevzeli. Nedavni obisk pri njih nam je razodel resnico, kako hvaležno in hkrati odgovorno ter težavno je spraviti na noge kar tri otroke naenkrat, poleg številnih skrbi in obveznosti, ki jih imata zakonca Francka in Janez Rebernik. In pri vseh težkočah in skrbeh občutita zakonca vso slast neusahljive ljubezni in zadovoljstva, ki se kakor mogočen val vedno znova preliva v njunih srcih... Tiste prave, mamljive ljubezni, ki ti jo namreč lahko daje samo lasten otrok! Otrok pa je v družini Rebernik sedaj kar pet! Triletni Francki in dveletnemu Janezku, so se 9. avgusta 1963 pridružili še trojčki.

Pred štirimi leti sta Rebernikova prestopila prag poročne sobe. Že takrat sta imela v mislih tisto željo: imeti vsaj dva otroka! Njuna želja pa se ni samo uresničila, temveč se je podvojila in še več! Postala je številna družina, saj živi pod eno streho kar 11 ljudi, od tega štiri priletne tete. Velik

otroški voziček in stajica, ki daje dovolj prostora trojčkom, sta tako postali sestavni del pohištva.

Dneva, ko so trojčki prvič zaledali luč sveta, se seveda najbolj spominja mati. Tudi v kranjski porodnišnici so bili že nekaj dni pred porodom v velikem pričakovanju in pripravljenosti. Vse se je srečno izteklo. Za redek dogodek se je kmalu razvedelo da leč naokoli. Vsem je bilo ob nadni novici prijetno in lepo. Kaj vse pa je takrat občutila in doživljala mati, pa prisluhnimo njeni izpovedi:

»Tisti dan sem pričakovala z neko nepojasnjeno bojaznijo, ki mi je povzročila nemir. Ko je bilo vse mimo, so se mi utrnile solze... Ne vem, ali so bile to solze veselja ali skrbi? Ne vem! Še danes mi je svež spomin na prvi dotik in poljub z otročički. To so bili resnično nepopisni trenutki v mojem življenju. Nikoli jih ne bom pozabila! Ali bodo zdravi, bodo ostali pri življenju, je bila zopet moja prva skrb. V 37. letu starosti sem torej doživela veliki dan! Pomenila ga bom zato, ker sem s tem dnem morala zaživeti z večjim pogumom in odgovornostjo. Danes uživam ob

(Nadaljevanje na 2. strani)

Obisk pri trojčkih, ki so avgusta dopolnili leto starosti

Dovolj lju-bezni za vse

Radovedne oči trojčkov vprašajoče strmiljo v svet



Dan in noč je iskal svet miru, svobode in pravice

Ob obletnici tragične
smrti velikega državnika
ZDA Johna Fitzgeralda
Kennedyja

Prijatelj Johna Fitzgeralda Kennedyja je ob obletnici smrti napisal:

»Vsak značajen državnik mora biti prežet z vizio bodočnosti, za katero ni potrebno, da je polnoma izoblikovana in dokončna, temveč da je ta vizija sveta, ki ga hoče ustvariti, globoka in vsestranska. Imeti mora poseben čut za velika zgodovinska dogajanja, imeti mora konцепциjo zgodovinskega procesa, ki povezuje preteklost s prihodnostjo.«

Pri nekaterih političnih osebnostih našega časa je bila ta predstava zlonamerna — tako Hitlerjevo trdno prepričanje v zmago Reicha in vladajoče rase..., pri drugih je bila ta vizija romantična — kot Churchillova viteška konceptija sveta, v katerem hrabri voditelji vodijo bitko za ohranitev plemenitosti in časti; ali de Gaullova nezljomljiva vera v nacionalno državo. Pri nekaterih ameriških voditeljih tega stoletja (Theodore Roosevelt, Franklin Roosevelt) je bila ta vizija elastična, plemenita, polna prezira proti dogmi in ideologiji, pa vendar globoko predana besedam Deklaracije neodvisnosti: življenju, sreči in svobodi.

John Kennedy je prevzel to predstavo sveta in ji dodal še globok osebni pečat. Na človeško borbo ni gledal kot moralist, ampak kot zgodovinar.



Tragično umrli predsednik ZDA John F. Kennedy v delovni sobi v Beli hiši

Moramo se boriti proti vojni, ali pa nas bo ta uničila. V tej dvorani se bodo spominjali kot generacijo, ki si je zadala nalogu, da bo doča pokolenja obvaruje pred atomsko vojno ali pa generacijo, ki bo spremenila naš planet v pokopališče.«

V predavanju na kalifornijski univerzi leta 1962 je dejal: »Napočil bo čas, v katerem bo lahko vsaka država v okviru mednarodne pomoci reševala svoje probleme v skladu z lastnimi tradicijami in ideali. Svet, ki nastaja, bo zasnovan na raznolikosti, samooperativnosti in svobodi.«

To je bila formula njegove politike: dan in noč je iskal svet miru, svobode in pravice. Da bi dosegel tak svet ga je bilo treba obvarovati pred agresijo. Vedel je, da samo lahko zastraši silo. Zaradi tega je, ko se je prepričal, da hočejo Rusi poslati na Kubo atomska oporišča, predložil sovjetskim voditeljem, da se odločijo za vojno ali umik. Tako je rešil najdrastičnejšo grožnjo miru po drugi svetovni vojni. Pokazalo se je, da imajo narodi z različnimi ideologijami enak cilj — ohranitev človeštva. In ameriški predsednik se je trudil, da ta

skupni most še utrdi. Od začetka svojega nastopa je težil za prepoved nuklearnih poizkusov. Čeprav dogovor o prepovedi poizkusov 1963. leta ni bil tako popolen kakor je želel, predstavlja ta sporazum velik napredok za ohranitev miru. Za Kennedyja je bil to prvi korak na tej poti, ki pa naj bi se nekega dne zaključil s splošno in popolno razočrtitvijo. Medtem ko se je boril za zmanjšanje nevarnosti atomskega spopada, je pod njegovim vodstvom spremenil smer tudi ameriški program pomoči tujim državam. Težil je za dvojno živiljenskega standarda in ekonomskega napredka držav v razvoju.

Boril se je za enakopravnost črncev

Ali na koncu končev, vizija sveta nekega državnika črpa moč in smisel iz predstave o lastni zemlji. Kennedy je dobro vedel, kje ZDA zaostajajo za najboljšimi živiljenskimi pogoji. Nič ga ni v času njegovega predsednikovanja bolj skrbelo kot borba, da omogoči črnecem enake pravice kot jih imajo ostali državljanji. To vprašanje je staro kot »Sveti pismom. Ta zemlja ne bo svobodna, dokler ne bodo svobodni vsi njeni državljanji, je večkrat poudarjal predsednik, razen Lincoln, ni bil bolj angažiran v tej borbi in nihče si ni pridobil toliko ljubezni in zaupanja črncev. S pomočjo L. B. Johnsona se je boril za enake pogoje pri zaposlovanju črncev, z bratovo pomočjo pa je popolnoma izkorisčal izvršno oblast proti diskriminaciji v prosteti, pri glasovanju idr.

To je bila torej njegova Amerika in njegov svet. Kennedy ni bil slučajna osebnost v ameriškem političnem življenju, niti izjema v ameriški družbi. Bil je najmlajši človek, ki je bil kdajkoli izbran za predsednika Združenih držav in ki je izražal najboljše impulze ameriškega življenja. Ti njegovi svetli ideali bodo ostali in vodili nove generacije v izgradnji prihodnosti.

Priredil V. G.

Dovolj ljubezni za vse . . .

(Nadaljevanje s 1. strani) dobro gospodari meni, da je konjihov rastl, zlasti še, ker so vsi zdravi. Alenka je nekoliko živahnejša, prikupnejša in manj boječa. Marija in Cirila sta nasprotni. Alenka je kakor mlad muček! Toda v mojem srcu je dovolj prostora za ljubezen, s katero enako božam vseh pet otrok! In ponocni potrežljivo bedim nad enojimi ter jih tudi pestujem, če je potrebno. Le redke so noči, ko vso noč vse tri mirno spe. Mati morda bo le-ta nekoč poplačan, morda . . . , je zaključila mati.

40-letni oče Janez, ki že od mladosti pridno obdeluje zemljo in nas je gledal z neprikritim neza-

upanjem. V svoje sestrico je ljubljen in se zanje, zlasti kadar so na obisku tuji obiskovalci, resnično boji. Razgovor v vasi Visoko, v hišni številki 37, je potekel tega dne zares prisrčno. Le malo Janezek staršem paket dokaj visoke vrednosti. Pomoč je prispela tudi od drugod.

Razgovor v vasi Visoko, v hišni številki 37, je potekel tega dne zares prisrčno. Le malo Janezek staršem paket dokaj visoke vrednosti. Pomoč je prispela tudi od drugod.

Zelja staršev je tudi, naj bi prijetnjenci občinski činitelji upoštevali številno družino in materialne izdatke, ki so zanje potrebni. Zakonca sta namreč izrazila prošnjo, da bi to upoštevali pri odmeri davkov.

Ko smo zapuščali hišo srečnih staršev, so se naši pogledi s trojčki še enkrat srečali. V mislih smo jim tega trenutka zaželeti pred vsem zdravja in srečno pot v življenje. — DRAGO KASTELIC



Kennedy po krizi na Kubi z nekdanjim predsednikom Eisenhowerjem

V soboto dopoldne je bilo na ljubljanskem železniškem peronu precej živo. Zakaj tudi ne? Med štiridnevnim obiskom v Jugoslaviji, se je znani ameriški filmski igralec in producent KIRK DOUGLAS ustavl tudi v Sloveniji. Odkopal je Ljubljano in del Gorenjske.

Kirk Douglas je širokopleč in vitek ter vedno nasmejan. Njegove svetlostodre oči in svetli lasje — prav tak, kakršnega smo videli v filmih. Veselo je odzdravljajo množici oboževalcev in oboževalk ter jim delil avtograme. Kirk je pravo nasprotje nekaterih drugih filmskih umetnikov, ki jim je slava »stopila v glavo. Po »uradnih« pozdravljanjih mu je mlado dekle pripelo v gumbnico nagelj, on pa jo je poljubil. Imel sem občutek, da žene Ann ni to nič motilo, verjetno je takih prizorov že vajena. Težko sta se zakonca Douglas prebila do avtomobila, ki ju je čakal na cesti, da ju odpelje v hotel »Lev. Tu je hotel naročiti zajtrk v nemščini, vendar ga je naročila žena, ker zna žena toliko Jezikov, da ji Kirk komaj sledi. Sicer pa tudi on ne zaostaja dosti za njo.

JE KIRK DOUGLAS JUGOSLOVAN?

Kdor je bil te dni v njegovi neposredni bližini, si je mimogrede sam pri sebi zastavil vprašanje: »Ali ni on ali vsaj njegovi starši živeli v Jugoslaviji?« Sedanje ime Kirk Douglas je umetniško, ki si ga je izbral v vojski. Ime je vzel od enega in priimek od drugega priatelja, s katerima je služil vojsko. Pravo ime pa se glasi Isur Danielović. Torej, lahko bi dejali jugoslovansko. Povedali so mu, da je pri nas njegov dvojni — menda celo daljni sorodnik — zato je izrazil željo, da bi ga rad videl. Vendar pa je Kirk dejal, da je Ukrajinec in da je bil rojen kot Jack Palance. Seveda je novinarje zanimalo, od kod zna toliko srbohrvaščine? Dejal je, da se je naučil od naših rojakov v ZDA.

TRDO DELO

Tako kot vsi tovrstni umetniki, je tudi on moral vložiti veliko truda, da je dosegel slavo, kakršno danes uživa v filmskem svetu. S trdnim voljom in vztrajnostjo je uspel najti pot do filma. Veliko je delal, zavedal se je, da za slavo ni dovolj samo talent, temveč tudi znanje. Pričabil si ga je počasi, toda vztrajno. Ne morem vam našteti vseh filmov, ki jih ima za seboj. Okoli stiri deset jih je. Tudi pri nas ste ga lahko videli v filmih kot so: Detektivska zgodba, Prepovedane strasti. Sla po življenju, Fant s trobento, OK Corral, Sončni zahod in še nekatere drugih.

Na vprašanje, kateri film mu je najljubši, se ni mogel odločiti. Tudi za režiserja, igralko in igralca se ni mogel odločiti. Za vsakega igralca so take odločitve zelo težke. Kljub temu, da je demokrat, ima dovolj prijateljev pri republikancih. V zadnjem filmu je igral z Johnom Waynom, ki je republikanec. O svojih načrtih je povедal samo to, da bo prihodnji film, kateremu še ne ve naslova — snemal v Evropi. Tema pa bo — obravnavanje nacizma.

»LJUDIE LJUDEM«

Njegovo potovanje po Jugoslaviji ni bilo organizirano z namenom, da bi pri nas sklepal razne pogodbe za snemanje filmov ali nekaj podobnega. Že pokojni ameriški predsednik John Kennedy si je zamislil nekakšno kulturno sodelovanje med vsemi državami na svetu, in sicer pod gesлом: »Ljudie ljudem.« Prišel je sedaj v Jugoslavijo kot delegat za kulturno sodelovanje ZDA s tujino.

Sprejel ga je tudi predsednik republike Tito v svojih prostorih na Brdu pri Kranju. Pogovarjala sta se o kulturnem sodelovanju med obema državama. Po obisku pri predsedniku republike je imel Kirk Douglas še kratko srečanje z našimi igralci v Ljubljani.

SE BOM PRISEL

V soboto popoldne okoli pol petih se je ustavil na letališču Brnik avto, iz katerega je stopil Kirk Douglas s svojo ženo. V svoji izjavji za tisk je pred odhodom iz Slovenije povedal, da je zelo užival na sprechodu po starih ljub-

Kirk Douglas v Sloveniji

Želet bi snemati v Jugoslaviji



Naš fotoreporter je napravil še zadnji posnetek pred odhodom Kirkha Douglasa in njegove žene Ann iz Slovenije.

Ijanskih ulicah. Kljub temu, da sta imela z ženo zelo malo časa za ogled krajev, sta vendar dobila vtis, da je Jugoslavija zanimiva ne samo turistično, temveč tudi za filmsko delo. Izrazil je željo, da bi snemal v Jugoslaviji, vendar mu čas tega zaenkrat ne dovoljuje.

»Močan vtis je na mene napravil vaš predsednik Tito. Ugotovil sem, da je velik ljubitelj filmske in gledališke umetnosti.« Zelo pohvalno se je izrazil o uspehih na področju filmske umetnosti.

Zatem je z ženo Ann vstopil v letalo ameriške ambasade in se odpeljal proti Dubrovniku, kjer namerava kupiti vilu. Po odhodu iz Jugoslavije namerava obiskati še nekatere druge države v Evropi in na Bližnjem vzhodu.

JAKOV JOSK



Znanega ameriškega gledališkega in filmskega igralca so na letališču v Brniku njegovi oboževalci zaprosili za avtograme. Rad jim je ustregel in na sliki lahko vidite Kirka Douglasa, ki deli svojim oboževalcem svoj podpis.

POLsocialistični MARTIN

Laž in njen kooperant

Niklinski Novak

Zgodilo se je, mati Polsocialističnega Martina je neki večer pojedla pokvarjeno konzervo, ponoči ni mogla spati, pa je premišljevala, koliko novih in čudnih besed se je vgnezdilo v govoru, da preprost človek skoraj že ne more brati časopisa in razumeti radia; premišljevala je take misli in je prišla slednjic do sklepa, da bo povprašala svojega sina Martina za razlagi in pomen nekaterih učenih besed, ki begajo njeno neuko glavo.

Takole ji je na primer sinek Martinek z zgodbico pojasnil besedici: »kooperacija in »kooperant»:

Tudi Laž je bila plačana po učinku in se ji je zato slabo godilo, kajti svet ji že ni hotel več vsega verjeti od kraja. Premišljevala je in prišla slednjic do te odločitve, da si bo poiskala kooperanta. S kooperantom — tako je modrovala — ima vendarle več možnosti za povečanje proizvodnje in izvoza.

Laž se je torej ozirala po kooperantu. In res, iztaknila je moža, ki ji je bil posebno všeč, ker je vneto trdil, da je v naši zakonodaji vsestransko poskrbljeno za matere nezakonskih otrok in ker je pravil, da je delitev narodnega dohodka lepo in prav urejena. Ime mu je bilo Prilažič in hitro sta podpisala kooperacijsko pogodbo, potem sta se pa lotila dela.

Laž gre in stopi v gostilno, tam so sedeli zasebni kmetje pri ponarejenem vinu in so tarnali o visokih davkih. Laž sede za mizo, naroči si male vampe in dva deci pa jo vprašajo kmetje: »Mati, od daleč prihajate, kaj je kaj novega po svetu?«

Laž odgovori: »Kaj bo novega? Nič posebnega! Le zbor volivcev sem videla v neki vasi čudo dobro obiskan, ljudje so morali na eni nogi stati, toliko se jih je trlo v dvorani in še jih je bilo zunaj okrog vrat vse črno!«

Kmetje so zabučali v smeh in kričali vsevprek: »To je laž, kosmata laž! — Laž je bila jezna, pozabila je plačati in je šla.

Za njo pride kakor sta se bila zmenila, v isto gostilno Prilažič. Pil je svoje pivo, pa še njega vprašajo po novicah.

»Drugega ne vem,« je reklo, »judi sem videl v neki vasi nekam biteti, vse črno jih je bilo in drug drugemu so vpili, naj jiri rezervirajo sedeže v dvorani. Kmetje staknejo glave skupaj in reko: »Nemara je to oni zbor volivcev, ki je o njem pravila ženska.« In vprašali so Prilažiča, ali ni videl tudi plakatov z vabilom na zbor volivcev. Prilažič je odgovoril, da ne, — kmetje pa so modro pokimali z glavo in mu povestali: »Ljudje, ki si jih videl, so hiteki na zbor volivcev; toliko se jih je natrlo v dverano, da so morali na eni nogi stati, pa še jih je bilo okrog vrat vse črno.« Pa so vse verjeli.

Pride Laž na svoji poti v bife. Tudi tu se zgodi, da jo vprašajo po novicah.

»Kaj bo novega,« je odgovorila, »nič posebnega! Nove cene mesa sem videla, tako so jih znižali, da si zdaj še upokojenec lahko vsak drugi dan zrezke prisvoji!«

»Lažeš,« so rekli delavci, »tako debelih laži ne bomo poslušali; glej, da se nam izgubiš izpred oči.« Laž

se je užaljeno dvignila in je odšla. Od gole jeze je še prit s sabo odnesla in pepeinik.

Kmalu za njo pride v bife Prilažič. Tudi njega pobarajo, kaj je novega.

Prilažič malo pomisli in pove: »Mesico sem videl, možje, vrabec vedi, kaj praznujejo v tistem kraju danes, kajti so gospodinje polne cekarje mesa domov nosile, pa še prvorazrednega povrhu!«

Delavci se spogledajo in eden reče: »Meso se je pocenilo.«

»Ne verjamem,« odgovori Prilažič, »to bi bil čudež.«

»Se je pocenilo, se je,« silijo delavci, »mi to dobro vemo, nič novega nam nisi povedal, o tej pocenitvi smo že čuli!«

Prilažič je prosil zamere, da jim ni mogel z boljšo novico postreči, in se je poslovil. Delavci pa so vse verjeli.

Laž je prišla še v restavracijo. Notri so sedeli učitelji, pili kislo vodo in tudi tukaj hoté vedeti, kaj je kaj novega po socialističnem svetu, in Laž jim pove, da je slišala govoriti, kako se bodo šolnikom povečali osebni prejemki; prav toliko bodo zasluzili kot zdravniki in sodniki. — Ti učitelji pa so bili vroče krvi in kar koj so se razvneli. »Kaj, s takimi lažmi bi nas imela za norce?« so rekli. »Počakaj no, mi ti pokazemo!« in prijela sta jo dva pod pazduho, tretji je pomagal z nogo in že je frčala uboga Laž čez prag na asfalt.

Prosvetarji se še niso pomirili, pa pride mednje Prilažič. Vljudno jim vošči zdravo, sede, potem jih pa vpraša, kaj jih je tako raburilo. Učitelji mu hite povediti, kako jim je zanikrna ženščina hotela natveziti izenačenje učiteljskih plač s prejemki v zdravstvu, pa so jih koj pokazali, po čem so laži.

Prilažič jim pritrdi in jih pohvali, trčili so s kozarci in pili in potem jim je povedal, kaj je slišal v mestu: neznansko mnogo mladine se je vpisalo na pedagoške gimnazije ali si kako drugače izbralo pot v učiteljski poklic; kaj menijo, od kod jim to nenadno navdušenje in odločitev?

Solniki so pomisili in nazadnje uganili: »Nemara je pa ženska le govorila resnico, da nas bodo izenačili z zdravniki in sodniki!«

»Kako boste izenačeni,« je ugoverjal Prilažič, »ko pa občina spričo razmer še za nove sole ne spravi denarja skupaj?«

A prosvetarji so se zopet razvneli. »Od kod pa naj bi bil potem takem naval v našo službo, kaj, če ne od izenačenja z drugimi duševnimi poklici?« so kričali in ker je Prilažič le majal z glavo, so ga v svoji togoti na eno, dve, vrgli na pločnik.

Prilažič se je ročno pobral in je hitel za Lažjo. Na avtobusni postaji ga je čakala in smejoč sta si segla v roko; kooperaci, a se je obnesla!

In tovarišica Laž in tovariš Prilažič sta ostala kooperanta, proizvodnja se jima je povečala in porasel jima je izvoz in sta imela mnogo, mnogo, mnogo deviz...«

Je zavzdihnila mati in rekla: »Hvala ti, sinek Martinek, zdaj vem, kaj je kooperacija in kdo je kooperant! Če pa kdaj še kaj takega ne bom vedela, za trdno te bom vprašala, da bom reva zmogla brati časopis in razumeti radio!«

Poznamo dve vrsti hokija. Hoki na travi in hoki na ledu, no, ker smo pa ravno v taki sezoni, da trave ni več, moram pač pisati o hokiju na ledu.

Hoki je zelo zanimiva športna igra na ledu. Igra hokija sloni predvsem na zakrivljenih palicah, drsalkah, ledu in gumijastih ploščicah, katero nekateri imenujejo pak, drugi pa puuk. Igralci te igre so na zunaj in znotraj debelo vatrani, da pri padcih ne poškodujejo ledu, na hrbitih pa nosijo velike številke za slučaj, če pride »pri faulu« do medsebojnega sabljanja s palicami, da vedo kdo je bil tisti, ki je izgubil glavo. Kljub temu, da igralci na hokejski tekmi predrsajo nič koliko kilometrov, ne zaračunajo kilometri, ker so pač amaterji, pač pa zaračunajo kilometri na sodniki, zato jih smatramo za profesionaliste. Priznati moramo, da je hoki postal najbolj množičen šport, saj hodi hokejske tekme gledat največ ljudi, ki si tam krepijo duha in telesa in pljuča z drenjem »suj sudijaaaa, u spirit z njime, sreča v nesreči je ta, da v bifeju v tem času ni na razpolago tolko špirita. Kadar zmanjka po trgovinah škorjiev, snežk, galoš — kadar ni dobiti žepnih robcev — kadar se v avtobusu ne da zapreti okno, kadar ni dobiti premoga, drv in kadar prenehajo kure nesti jajca po 25, takrat se vselej prične hokejska sezona. Tudi pri nas, in ni res, da so Jesenice znane samo zaradi prahu, fabrike, protekčij, žveplene plina, visokih cen mesu itd., ampak so znane tudi zaradi hokija. Priznati moram, kadar je napovedana v našem kraju hokajska tekma, takrat odpadejo vsi občni zbori, zbori volivcev, kino, gledališke predstave, samo zato, ker se direktorji, tajniki, predsedniki, funkcionarji in ostali občani nahajajo na tej tekmi. Značilno je tudi to, da, kadar tekmo izgubijo Jesenički igralci, takrat jo izgubijo samo oni, če tekmo dobijo, smo tekmo dobili vsi Jeseničani. Pri otvoritveni hokajske tekmi so izgubili naši igralci kljub prednosti golov samo zaradi tega, ker so se držali načela »kaj nam pa morejo. Pri tej tekmi vam lahko zaupam, da je imel vratar toliko kondicije, da bi lahko v varstvo tujih napadalcev napisali na njegova vrata: »Pozor, hud golman, sicer pa, prosim, bodimo odkriti in recimo: »Na vsaki hokajske tekmi so danji vsi pogoji za kak hokajske prestopek, sunek v rebra al' pa v popok.« Grega

HOKI

Mladina v Romuniji

Kako živijo in delajo? Kje se zabavajo in spoznajo? Dva nemška novinarja sta se 14 dni mudila v Rumuniji, da bi spoznala življenje mladih za »železno zaveso«, ki jo v današnjih dneh rja vse bolj in bolj razjeda.

Mladina, željna znanja, se zanima za vse novo: za Saganovo, za Beatles, za Diorjeve obleke, za moderno arhitekturo in hrepeni, da bi potovala.

V ljubezni imajo svoja pravila

»Si pripravljena Mihaela, deliti življenje s tem moškim?« Nevesta dahne strmežljivo »da«, zaslisi se hrupno petje ameriškega jazz pevca Cay Charlesa. »I love you, tender baby.« Novoporočeni ne potrebujejo prič. Ko zakonski mož nežno poljubi roko svoji ženi in jo hoče objeti, še uradnica na poročnem uradu nervozno gleda na uro. Se 25 parov čaka, njen čas pa je odmerjen.

Zgodnji zakoni in ločitve

Mnogi mlaiki Romunčani hitro v zakon. V starosti od 16. do 19. leta je 167.960 poročenih. Moški se sme poročiti že z osmennajstim letom, dekleta pa lahko postane že s šestnajstim zakonska žena. Tako kot nepremišljeno tiščijo v zakon, se ga hočajo mnogi, kaj hitro izneneti. Ločitev je enostavna. Tisti, ki predlaga ločitev mora plačati takso 65.000 dinarjev. Sodnik ju razveže in zakonca sta prosta.

Mladenci v Bukarešti imenujejo te mlade locene žene »vesele vdove.« Marcel — 20-letni študent arhitekture je pripomnil: »Njih se izognimo, samo bedak bi jim naselil.«

Mlaiki ljudje v Romuniji so se hitro spustili v odkritosčen pogovor o ljubezni, spolu in zakonu. Govorili so o problemih, ki so njim prav tako važni kot mladini drugje po svetu.

Fantje so povalili svoja dekleta, dekleta pa odkrila boje s starši. Priznala so, da morajo uporabiti marsikatero zvijačo, da grejo lahko zvečer na sprechod s svojim fantom.

Akademika in delavska mladina

Novinarja iz Zahodne Nemčije sta z začudenjem opazovala to »nesocialistično« zbiranje mladih. Študent strojne fakultete je takole objasnil: »Razumljivo je, da se družimo študentje med seboj. Mislimo približno enako, v naši razgledanosti ni velikih razlik in tako se le v zaključeni družbi sprostimo

in, razpravljamo. Delavska mladina ima drugačne težave — probleme kot mi.« Mladi intelektualci imajo zelo svobodno mnenje o zakonu.

»Le zakaj naj se ženim,« je dejal George in stisnil roko svoji prijateljici. »Razumeva se dobro, nujnemu prijateljstvu starši ne nasprotujejo. Ce se nama bo kaj primerilo, nama bodo pomagali.«

Rodi naj se le zaželen otrok

Mladina v Romuniji je osvobojena skrb, ki tare skoraj vso mladino po svetu in zagovarja svobodno ljubezen? Ženska naj ne roditi otroka, če ga ne želi. Zdravnik lahko vsaki ženi (poročeni ali neporočeni) pri tem pomaga.

V prvih letih dejavnosti tega zakona so žene ob obisku ginekologa morale navesti svoje ime. Mnoga dekleta so se zato izogibale poti na polikliniko. Zato so uveli popolno anonimnost. Zdravniški poseg stane okoli 4 tisoč din.

Kažejo pa se že posledice, ob katerih se je treba zamisliti. Stevilo rojstev je v zadnjih letih zelo upadel. Tudi število novoporočenih se izredno manjša. Vzrok, ki je v mnogih drugih deželah pomemben, (mlada dva se poročita zato, ker je otrok na poti) ostane v Romuniji pod kirurgovim nožem.

Vprašanje študentu fizike: »Zakaj se sploh poročate?« »Večina zato, ker se ljubijo in želijo živeti zase. Veste, kontrola staršev in v študentskih domovih je stroga. Ljudje tudi laže pridejo do stanovanja, če so poročeni. Pričutno 50 odstotkov se v Romuniji poroči prej preden so dokončali študij. Vzrok študentski poroki je tudi, da se mora vsak študent obvezati, da bo po opravljeni diplomi sprejet službeno mesto, kjer mu bo pač dodeljeno. Arhitekti odidejo v področja, kjer se gradijo nova naselja, zdravniksi v odmaknjene vasi in učitelji ter profesorji v oddaljene kraje.«

»Jaz bi se prav rada poročila, je potožila Marija, ki bo novembra diplomirala. »Saj bom moralna pet let prakticirati v pravem gnezdu na severu dežele. V dvoje bi bilo gotovo življenje lepše. Ampak, kar brez ljubezni se zopet ne morem poročiti.«

Potovanja

»Potovanja so naša neljepnjena koprnenja,« je dejala lepa Ileana, študentka visoke fizkulturne šole. »Pred kratkim so se širile govorice, da bomo smeli potovati v Pariz. Ljudje so bili nori od veselja. V treh dneh je bilo že 50.000 prošenj na notranjem ministrstvu. Žalostno, vse skupaj so bile le prazne govorice.«

Ljudje vneto zbirajo prospekti tujih mest in dužel.

Težko se dobijo tudi tuje revije, časopisi in plošče. Tudi za knjige ni lahko. Ce bi rada knjigo zapadnega pisatelja, si jo moram kar prepisati.«

Eva je pokazala šolski zvezek, v katerem je s svojo energično pisavo prepisala nekaj poglavij Kafkovega »Gradu.« »Na žalost mi je profesorica roman posodila samo za dve noči, sicer bi si lahko vsega prepisala.«

Dekleta željno pričakujejo zahodnih modnih revij. Občudujejo francosko, italijansko in nemško modo. Ven-

dar, le malokateri modni njih. Romunčani so si enot zvezek zaide v njihove roke, ni: »Se bolje tako!«

Romunke ne stradajo za to, da bi dosegle idealne mere vitkih pariških, nemških, nato Šivajo. Navadno s ali italijanskih maneken. Le pomočjo mame ali šivilje.

Znano je, da so Romunke s kroji celo poudarjajo za lepe in temperamentne ženske. Dekleta nosijo moderne ustnice uporablja le malo prineske. Veliko je črnolask žena. »Neprijeten občutek in v letošnjem polletju je imam, če sem naličena,« pravil zelo moderen rdeč pričiv. Mojstrino barvanja povečini opravijo kar doma. Frizerji so dragi, posebno za študentski žep.

Dekleta nosijo precej kratka krila. One že vedo zakaj. Skoraj vse imajo lepe noge!

Mnoge žene ne nosijo modrčkov. Nekatere menijo, da so predragi, druge pa, da se dosti bolje počutijo brez

MOJCA GORJANC



Predstavnica lepih deklet

Po Prešernovih stopinjah v Kranju

(Nadaljevanje)

Hotel sem hiteti naprej, po tako naglo kopnecih sledih Prešernovih stopinj v Kranju, a so me številni prijatelji, katerih mnenje cenim, vzpodbudili in svetovali, naj le še kaj povem o Benvenutu Crobatu, tem zares simpatičnem zadnjem ljubljanskem Prešernovem prijatelju, že zato, ker je bil pater tudi kranjski rojak, naš nekdanji soobčan.

Zahvalješim bralcem, posebno iz mlajše generacije, ki sta jim po hlinovsko sladkorče in gostobesednost Benvenutovih neobjavljenih verzov, že odmahnjeni in tuj, moramo pojasnit, da pogovor o njegovem pesništvu ne vodimo zaradi »pesmi samih, pač pa zaradi zanimivih reminiscenc na zgodovinske, družbenne in politične dogodke tistih časov pred sto leti. Teh reminiscenc pa v Benvenutovih pesniških poskusih zares kar mrgoli.

Danes nikakor ne moremo razumeti, kako je spričo že izišlih Prešernovih »Poezij«, mogel nekdo kljub literarni in estetski nerazglednosti, tako okorno kovati verze in mašiti rime z nerazumljivimi skovankami. S tega stališča je tudi precej neumetna sumnja takratne ljubljanske policije, da naj bi bil Benvenut avtor »Nebeške procesije«. Ta je seveda odločno izjavil, da ni. Ko pa so nato osumili avtorstvo še Prešerna, je pesem na zaslijanju pri policiji skrbno prebral, a potem smehljaje rekel: »Ni slabo. Ce bi jo napisal jaz, bi jo napisal bolj ostro.«

Se za en slikek Benvenuta s Prešernom nam ve povedati Janez Trdina (1830–1905). Po njegovih trditvah je dobil Prešeren odvetništvo v Kranju s pomočjo patri Benvenuta. Ko mu je naš pesnik povedal, da bo spet zaprosil za advokatovo mesto, je Benvenut dejal: »France, tvaja bistra glava ti ne bo za to reč nič koristila. Ljudje mislijo, da si »freigießt«, nejer verec ali vsaj slaboverec in svobodnjak prve vrste. Vlada bo to zvedela in ti boš moral ostati v Ljubljani. Veš, kaj bi ti jaz svetoval? Začni hoditi nekaj časa v našo cerkev. Jaz bom že poskrbel, da te bodo videli vse patri in tudi gvardijan. Vlada bo vprašala samostan, kakov človek da si, in bo zvedela, da si strogo moral, da hodiš rad v cerkev in da se ti sploh nič slabega ne more očitati.« Prešeren je se na to zasmehjal in rekel: »Morda poskusim — ta manever se mi ne zdi napačen. Brez svetosti se v Avstriji res ne doseže nič.« Prešeren je še tisti teneden začel zahajati v frančiškansko cerkev. Požornost njegova ni dolgo trajala, ali mu je vendar hasnila. Ko vloži prošnjo in dojdje vladni dobro izpričevalo frančiškanskega samostana, podeli Prešeremu na njegovi podlagi drage volje začeleno advokatu!



Benvenuto Crobat (1805–1880)

Tako, na osnovi pripovedi prijatelja Ložarja in doktarja Vojske priča Trdina. Iz »Spominov« Ernestine Jelovškove pa zvemo, da ji je mati Ana povedala, kako je dobil njen dragi moralno spričevalo od Šempetrskoga župnika Svetličiča. Seveda pa s tem ni ovržena Trdinova pripoved, morda se je Prešeren res ravnal po Crobatovem nasvetu, čeravno se nam tak ka igrata danes upira, vsaj pri takem koncu-možu, kakšen je bil France vse svoje življene. — Vendar pa vse kaže, da je bil Benvenut v tistem času stalen sogovorec s Prešerom v vseh aktualnih kulturnih in političnih vprašanjih. Pa se vrnimo spet k Benvenutovi »poziciji!« V pesmih, ki jih je koval s takim veseljem, brez kakega upanja na objavo in gotovo tudi brez kakih ambicij, najdemo obilje reminiscenc na zgraditev železnice, na napeljavo telegrafa in telefona, na zidanje novega mostu v Ljubljani in podobno.

»Polet drah bo razodeval
kaj se dela, govor;
kokor blisk bo ta povedal,
kai v Beči se godi.«

Devet dni kasneje (10. 9. 1857) spet zapoje Benvenut:

»Bo spolnilo se resnično,
kar nek France nam je pel
Cez deset let kok pravično!
Boj prezgodaj nam ga vzel.
Pesem od železne ceste,
znano še rojakom nam.
Njo berite, če neveste,
Vam povem; resnica tam!
Pel sim, kar so men velila,
kaj železnica, kai drah,
kok Ljubljana zaslovila,
Zdaj prihodnim dam to brat!«

Nenavadno polemično zveni patrova
»Večerna misel«

19. 9. 1857

Cel svet se res meša,
Nikomer verjet;
Sladk nis se pogreša,
Smo v zadregah vjet.

Lažnik gospodar:
Poznat naboreta,
Mogočni spe sveta,
Nikomer ni mar.

Sje pamet zgubili?
Al ste krmeljav?
Po rep kmal dobili —
k ma pamet, to prav.

Enkrat se zbudite,
že dolgo ste spal;
Zedenin bodite,
Kdo vraka se bal?

Ni cvenka, ne plenka,
Miljonov dolga,
Ta pa je res grenka —
Kdo to ne spozna?

Obesli tatove
Ta male ste res;
Besede, gotove —
Za druge ni les!

Tri so le osebe,
Vsak dober pozna. —
Le edin sam prede —
Napoleon do dna.

Pa čudna ga čaka,
Bo fliknel on, rod;
spoznali bedaka,
Lažnika povsod.

Druga taka, huda zabljalica (5. 10. 1860) velja tedanjim Tržičanom. Da ne bo kake prehitre zamere, je treba koj pojasnit: Tržič je bil še v drugi polovici preteklega stoletja mesto zagrabenih nemškutarjev. Vseskozi so imeli v občinskih odborih absolutno nemško večino. Sela l. 1912 je bil izvoljen prvi slovenski župan Franc Aha-

Ratarji rijejo,
Repe zavijajo,
Karkoli sem le nasjál
Bramor je pot pobrál
Misli bit gospodar!
Tega pa Bog obvar,
Ce mo bom kluje dal,
Ke bom potem jest spal?
Do k mezin migal mi,
Klujev on ne dobi
Bols, de jest rezem kruh,
Bramim se lohka muh,
Kader bom za umret.
Zna on vse vzet.
Rekel: počivaj zdaj,
Sel je starc u sveti raj.
Tol s starci delajo,
Vedno se prepričajo,
Kdaj se boš stegnil že,
Dolg že v gerbe gre
Letos bom še oral
Z ajdo polje obsial,
Vozel na njivo gnoj
Bog s teboj, Tinče moj!
Zdaj pa, če pride smert,
zelen zakrij me pert,
Naj tud pogrebna bo.
Sin oprav vse zvestol!

Potem čitamo v Benvenutovih rokopisih še takele vzlike:

»Duh želi v tih it pušave,
Mladih let pretehat tam težave,
Ke želi, kjer mir prebiva prav,
Slovo dat pozemelski težavi!«

Meničik, 1857

»Mali bil sem še fantiček,
komej treke hlače dal,
Nisim bil še goden ptiček,
Z u Kran so me poslat!«

»Sim v gajbic tičk ujeti,
Vendar starca mika peti.«

»Pravijo, da prederzo pojem,
Je resnica ali laž?«

»Cud je, de v gajbc ujeti
Enkrat mal zažvergolim,
svete pesmice pa peti,
Ja se nič ne veselim.«

NEVESTA ZENINU

Julka Toneti
»Tebi sim roko podala,
Oh, vzemi srce tudi!
Najna barka bo vestala,
Eno truplo bova, ud.
Toraj z Bogom, oča, mat;«

Jest pri tebi čem ostat.
In tolk let, Bog daj živet,
U veselje z rodan nam.

Lepe zdrave vnučke šteti,
Ak bo treba iti dam.
Dotor blagoslov naj Bog,
Angel varh naj vod okrog.«

Spet drugič se je Benvenut spravil nad Ljubljancane (8. 10. 1860):

Se premal imaš Ljubljana
Mostov za sprehajat se.
Dost si znana, razuzdana.
Berv mora bit za pse!

O pesniški Muži seveda pri Crobatovih verzih ne moremo kaj navdušeno govoriti, vsaj večina njegovih izdelkov je prav suhoperanno prozačnih po vsebinu in šepavih v metriki — a nikakor ne smemo iti mimo nekaterih redkih čustvenih izlivov, skoro resnično pesniških.

KMETA TESTAMENT

Motto: Meni luč
tebi klij!

Moj sinel
Njivo v posest imam,
Timet jo še ne dam,
Ce me ne bogač bo
Zanga bo zvó hud.

Posebno noto dajejo nekaterim Benvenutovim verzom motivi iz ptičjega življenja. Morda je tu vpliv Prešernovega »Orglarčka«?

Motto: Popkar dleski pet' uče,
Druge ptice, kdo to ve?

Tam kier nekdaj gaj sloviti,
Herti daroval Druid,
Zbor deržali ptic' sloviti
pticam malim in velik prid.

Sinkovci ti ne boš pel gricev,
Ne ropočev, le cediv;
Prjož ti varh boš gaju pticev,
Dleska glas boš le slediv.

Sinkovci ni bil zadovolen —
Prav k' se ženim, me loviš
Dokler bil sem oslobođen,
Spal, ti ujetga pa slepiš.

Dok živim, čem z vami peti,
Nikár po skircah, ko popred
Kakor popkar ne se dreti,
Videti perje, bon z vam osred.

Tuhtal pesmice sem žlahne,
Mladi s tim Boga častil'
Piče dajte nam zdaj žmahne
S tim se vrag bo veselil.

In spet »SINKOVCI MOJI«
od 11. 2. 1860

Fantov jest pet imam,
Ljubim jeh in žitam.
Z njim pogovarjam se.
K sonce za gore gre,
Bistro me gledajo,
Sladko popevajo,
Gricev, gricev, Benvenut!

Pupčerke pervi sin,
Vedno je v spomin.
Gajbico svojo ma.
Dobro me tud pozna,
Ce mu konople dam,
Pride na roko sam,
Gricev, gricev, Benvenut!

Dva pa Gorenca sta,
Sink, šink mi pojeta.
Napev pa kakšin bo?
Gvišno bo prav lepo,
Sušca še čakata,
Po pticinc skakata,
Fricev, fricev, Benvenut!

Eden je zabučevč,
Ta tud ne bode revčk.
Ce je te izber piš?
Nar bel med vsum slovil,
Višnov ma klijunček že,
Da ga tud ljubim, ve.
Pel ropočev, ropočev, Benvenut!

CRTOMIR ZOREC

(Nadaljevanje prihodnjic)



Hiša pri Stinglecu — pri Matajcu — predstavlja edinstven spomenik manufakturnega gospodarstva v Sloveniji. — Foto: J. Suštaršič

edinstven spomenik manufakturista v sicer. — Od tistih časov sem se je še danes ohranil naziv za trgovine, ki prodajajo gumbe, sukerce, oblacične predmete, ki so bili v glavnem nekdaj ročno delo — manufaktura.

Odokd pa beseda manufaktura. Brali so gotovo slišali tujke kot manuelno delo, kar pomeni ročno delo, za rokopis se rabljuja manuskript, ki je sestavljen iz latinskih besed manusočka in skribere-pisati. Vesih, pa se danes tudi se rablje razvoja kmečkega proletariata, ki je odhajal v mestna postal bajtar — dinar, obrtnik, domači obrtnik ali pa se je kot manufakturista deloval v manufakturist zasluzil tudi

manufakturista, so predhodniki nekdanjih tovarniških lastnikov — tovarnarjev. Razliko med nekdanjimi tovarnarji in manufakturistom je v tem, da delavci niso kupili v manufakturist v trgovini. Tako je manufakturist zasluzil tudi

manufaktura pa pomeni, z roko delano, kar pomeni po latinsku faktus — narejen.

V Stražišču sta ohranjeni tako sesterska kot mogočna hiša, skoraj grad, hiša manufakturista. Manufakturista hiša pri Stinglecu v Stražišču, to primerjavo grajski gospod Benedikova 7, predstavlja — podložnik in manufakturist gospodarstvu, za kar je sestavlja zaključeno skupino kulturnih spomenikov.

Zaradi pomembnosti sesterske hiša sta predstavniki novih gospodarskih razmer, to je manufakturnega gospodarstva v 18. in 19. stoletju. Žal, če pridev v Stražišče, so to če preveč obzidalj z novimi zgradbami.

Edina sesterska hiša, ki nosi datum 1740, je v Stražišču pri Fauču, ki se na tem sesterskem območju v geografsko vključuje v turistično območje Smarjetne gore, ki z Detelovim gradom, z nekaterimi ohranjenimi kmečkimi hišami in že omenjeno manufakturno hišo predstavlja zaključeno skupino kulturnih spomenikov.

Zaradi pomembnosti sesterske hiša kot domače obrti in primer nekdanjih manufakturistov, bo Faučeva hiša prestavljena v Detelovem gradu in obnovljena s sesterskim orodjem in stanovanjsko opremo, ki naj pokaze standard sesterske družine ob začetku 19. stoletja.

JERNEJ SUŠTARŠIC

Spomenika manufaktur- nega gospo- darstva v Stražišču



Pravo nasprotje veliki gospodski hiši je sesterska hiša pri Fauču v Stražišču iz leta 1740. — Foto: J. Suštaršič

GLOBUS

NICESAR PA NE SME PRODATI

Nikita Hruščov, upokojeni sovjetski premier, lahko obdrži privatno lastnino, ki jo cenijo na okroglo dva milijona in pol dinarjev. Največ ima dragocenih knjig, mnogo starin in predmetov, ki jih je dobil kot darilo. Med drugim mu ostane tudi zbirka lvskega orozja, ki ga je v zadnjih letih nakupil na svojih potovanjih. Postavili pa so mu pogoj, da ne sme nicesar prodati.

Illegalec

Kenichi Horie, šestindvajsetletni japonski študent, je preplul Tih ocean čisto sam, v šest metrov dolgi jadrnici.

Tihega oceana

19. julija letos je Kenichi Horie prejel v Sanremu (znamen po vsakoletnem festivalu popevk) »Zlati pramec«, odličje, ki se podeljuje le najpogumnejšim pomorščakom modernega časa. Kdor misli, da je to priznanje rezervirano samo veteranom oceanova, kapitanom, ki so osvili v borbah z valovi, bo mora razočaran. Kenichi je mlad študent in podvig je napravil pred dvema letoma.

Sicer pa kar poslušajmo obrazložitev: »Malo čez dvajset let star, po napornem treningu, je v šest metrov dolgi jadrnici, imenovanji »Mermaid« (morska deklica) čisto sam, v 94. dneh preplul Tih ocean od zaliva Nišinomija do San Francisca. S tem blestičim dokazom mornarskega poguma, hladnokrvnosti ter moralne in telesne odpornosti je dal mornarjem in mladim vsega sveta primer, kaj zmorejo v eri strojet prava-



Kenichi Horie



Pot 9000 kilometrov

Preživel je pol ducata viharjev, toda jadrnica je vzdržala. Največji problem so bili reševalci.

morje v krvi. Pravzaprav je to dokaj čudo, kajti njegov oče je trgovec z avtomobilskimi deli, ki ni nikdar skrival svojega odpora do snovnih »norostí«. Kenichi Horie je rojen 8. septembra 1938 v Osaki, ki je eno najbolj industrijskih mest Japonske in leži 500 kilometrov južno od Tokia. 16 let star se je vpisal v Šolski jadrnici klub. Trenerjal je po 10 ur dnevno.

Dečko je mnogo bral: o plovbi Kon-Tikija, pa Françoza Bombarda preko Atlantika in podobne potopise samotnih pustolovcev. Bral je in sanjal, da bi tudi sam postal eden od njih. 1957. leta je pričel pomagati ocetu v trgovini in zato prejemal plačo okoli 20.000 dinarjev. Skoraj ves ta denar je prihranil in skupaj s prijatelji kupil jadrnico tipa »Kingfisher«. Njegov načrt je bil: prepluti 5.000 milij dolgo pot do Amerike.

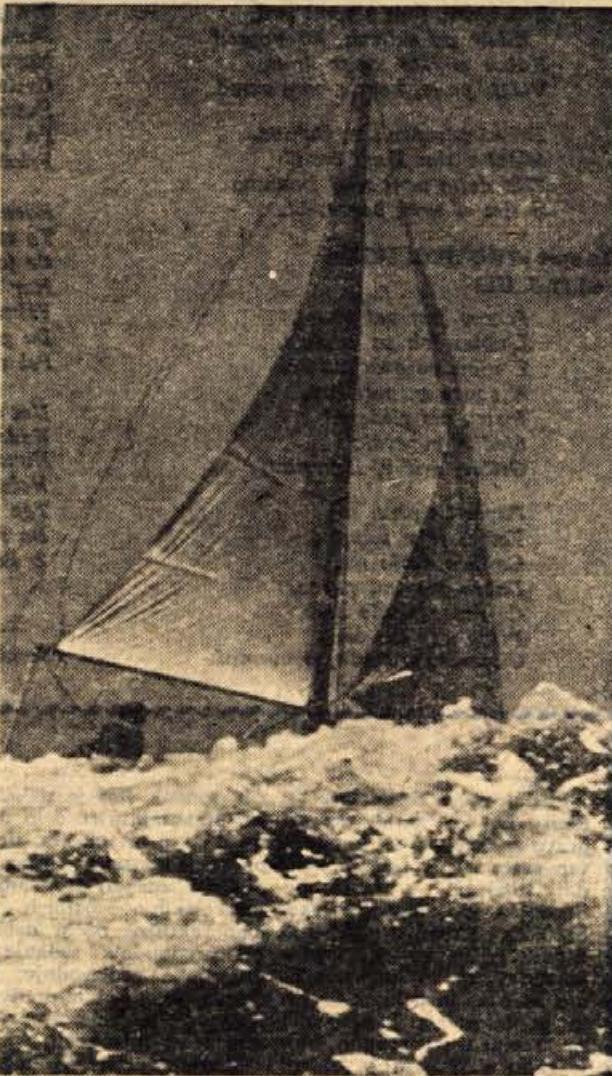
Odlöčil se je, da bo barko nekoliko spremenil in izpolnil. Predvsem je zamenjal jambor za nižjega in močnejšega ter dodal kabino. Pa še nekaj je spremenil: v ladjevnični je ladjica dobila številko 4 (jap. »シ«) kar pomeni tudi smrt — tako je fact (nikoli se ne vel) zapisal za spremembu številke 4 v 5. Neka tovarna, ki ima v svojem znaku morsko deklico, mu je podarila jadra.

Očetove grožnje

Kot vsi pogumni, ki uspejo, Kenichi Horie ni bil improvizator kljub svojemu deškemu izgledu. Proučeval je navtično astronomijo, meteorologijo in se učil angleščine. Decembra 1961 je jadrnico končal. Oče je uporabil ves svoj vpliv, da bi spremeniil sinovo odločitev. »Mobiliziral bom obalno stražo« je grozil. Nepotreben trud. Nadvse pazljivo je Kenichi izbral potrebno hrano in pičajo za pot, montiral na jadrnico anerojd, radiogoniometer, kuhalnik, tranzistorski sprejemnik itd.

Odhod

12. maja ob 12.45, ko je bil oče odsoten, je Kenichi dvingnil sidro. Materi in sestri je sporočili: naslednjih 120 dni ne skrbite zame. Toda: fant ni imel potnega lista (ki ga hrano, cigarete? Malega Ja-



Njegova jadrnica

ponca pa je zanimal le točen položaj. Nekdo je celo vprašal, če ima potni list. Odgovor je bil nekaj nerazumljivega, kajti Kenichi se je bal, da ga bodo ustavili, ker ni imel dokumentov.

Na cilju

Deset dni je še tu in tam opazil kopno, nakar je zaplul v samotno neskončnost največjega med oceani. »Dolžev sem pol ducata viharjev«, je zapisal v svoji knjigi »Kodoku« (samota). Mermaid se je držala čudovito. Na sever, da bi vzbujal vtip, da je namenjen na kak japonski otok.

»Reševalci«

Največje sitnosti so povzročali mlademu Japoncu »reševalci«. Mučno mu je bilo dopovedati letalom in ladjam, ki jih je srečaval, da ne potrebuje pomoći in da ni brodolomec. Neko ameriško letalo je dolgo krožilo nad njim in je odletelo šele takrat, ko ga je začel fotografirati.

Na večer 8. julija je Kenichi opazil na obzorju ogromen rožnat plamen in pomislil na eksplozijo atomske bombe, kar je bilo tudi res. Ta dan je bil opravljen atomski pokus v bližini otoka Johnston.

14. julija je »Pioneer Minx« ameriška ladja srečala »Mermaid«. Ustavila je stroje, kapitan pa je vprašal malega Japanca, če kaj želi: morda

Vrnitev

Kenichi Horie si je s svojim podvigom pridobil svetovne slavo. Po njegovem potovanju je bil narejen tudi film ki so ga vrteli na festivalu v Cannesu.

Na Japonsko se je vrnil z letalom. Ob prihodu na letališče v Tokiu je izjavil, da mu je bila pot po morju več bolj všeč.

Brezobzirnost, zlaganost in pohlep so menda dandanašnje kvalitete v svetu. Vidimo jih povsod, v vsaki deželi, čeprav v različnih oblikah. D E N A R ... Še vedno magična beseda, ki meče iz tirov človeška bitja. In pri vsem svetohlinskem laganju o človečnosti moralistični poštenjakoviči se bedno nasmihajo: »Saj bi vsak tako naredil. Kdo pa naj bo tako neumen, da bo metal denar proč?« Za te, in njim podobne poštenjakoviči je bil delan film

Mislim, da je nesmiselno pisati, vsaj ob takem filmu, samo o režiserju in kinematografiji; veliko več je vredna tema, s katero se film rekuvarja, način, hotenje in končno tudi izraz, s katerim se pojavlja. Gre namreč za dokaj neobičajno temo o brezobzirnem hotenju po uspehu, po bogastvu, pričemer sredstvo ni važno. Zanimivo je, da sta dva režiserja iz različnih svetov obdelala isti problem na zelo različen način, tako gleda na lik glavnega junaka (v oba primerh je ta uradnik), kakor tudi gleda izraznih sredstev. Prvi je bil Anglež, član skupine madžih znanih kot FREE CINEMA — JACK CLAYTON s svojim sicer novoprednjim, tendanj za Anglijo zelo pomembnim filmom POT V VISOKO DRUŽBO, drugi pa je HUAN ANTONIO BARDEN s CRNO KRONIKO. Ta Spaniji in Argentini nikoli ne bo dela sramote, čeprav je v bistvu nekoliko licemerska.

Filma se ločita, kot se sploh lahko ločita ob tej temi dve različni pojmovanji življenja in filma. Clayton se usmeri v svojega jeznega mladenciča in njegovo ljubezen, deluje prepirljivo — samoodpoved je vkljub vsemu kvaliteta, ker je resnična in doživeta. Uspeh je konec concev drugoten, čeprav film temelji na njem. Važno je, da je junak poln človek (kljub nezmožnosti živeti življenje — to je preboleče in pretvegano), s katerim gledalec lahko do konca sočustvuje, ker se mu zasmili.

OH, SEVEDA, KAJ NEKI SI MISLITE, SAJ SMO VENDAR LJUDJE. JE TREBA PAC RAZUMETI! SICER PA — SAJ BI VSAK TAKO NAREDIL.

In povsem ista poteza pa gledalcem na koncu Črne kronike ne ugaja. Režiser jih je potegnil, nastavil jim je popra, ki ostro zapeče še čez čas. Vsi so sočustvovanja je vserazumevajoči gledalec sledil režiserju z rahlim prepirom, češ, saj se razumemo — želiš, da ga razumem — prav, tu sem, razumem. Pa ni nič razumeš, ker ni bilo kaj razumeti. Mož ponosrečene lahkoživke je bil slab karakter, brezobzirno je izkoristil ljubezen za svoj klavrn uspeh. DELAL JE TAKO, »KOT BI VSAK NAREDIL«. In to mu gledalec zameri, razbil se je njegov mit strahotno dobrih, do zadnjega v lakna čutnih herojev ljubezni in življenja, ljudi, ki

imajo v sebi toliko dobrega, da izginejo vse drobne, nujne napake. Tu je vse obrnjeno na glavo! Vsa upanja gledalca, da se bo glavni junak rehabilitiral, so zameni. Kolesa zdobjijo vsako upanje, kar je za preproste gledalčeve pojme že preveč. Tu ni pomoči, gledalec se pač vzgaja v osladnem in neumno zlaganem kultu dobrote in ljubezni v filmskem svetu, tako da je že vsaka resnica (ki po slučaju zaide vanj) nesmiselna, utrujajoča in zato povsem zanič. Pav zato ob tem dobro namazan stroj filmske laži odpove in dvorana ostaja obupno prazna.

Prav tu je, po mojem mnenju mesto, kjer se CRONICA NEGRA loži od ostalih filmov, posebno še od »Pot v visoko družbo«. Tu je tudi najmočneša, ker z vso možnostjo doslednostjo sledi klasični dokumentarni šoli filma, teoriji o filmu resnici in se vrtoglavu naglo približa filmu, ki naj bi bil grajen iz »prizorov iz stvarnosti«.

Pot v visoko družbo je strogo konvencional, vztraja na starih tirkih. Zlomi človeka, mu udari pečat, vendar se ta s trpljenjem zopet dvigne in je zopet človek. Tako je zopet vse dobro. Cronica negra pa nasprotov, kar da boža nesrečnega moža, kar da mu pušča vse možnosti — biti dober, a ga na koncu pusti razgaljenega in propadlega. Obenem z njim žigosa tudi gledalca, ker se je ta po nesreči preveč vživel v glavnega junaka. In to ni dobro, »naš gledalec je osebno pričadet, ker se je njemu zgodila krivica. Dve uri je prepirljivo verjel v moža na platnu in ta ga je razočaral. Le kako so mogli storiti kaj takega?

**MOJ BOG, TAKO LJUDI VENDAR NE BI SMELI RAZOCARATI.
SAJ TO JE PREVEC NAENKRAT**

Da, dragi moj gledalec, toda kaj, ko je to RESNICA. Na pogled odurna in boleča, pa vendar prepirljiva. Verjetno ti ne bo šel iz spomina veliki plan, (slika obrazu na filmskem platnu), ki ga je režiser tako izredno uporabil. Boleč in odbijajoč je bil nemaskiran obraz, brez vseh šmink in olepšav, postal je preveč resničen, preoster in pregruber za tvoje pojme o deklisko nežni koži velikih zvezd. In tak je ves film. Brez popravkov z osvetljavo

CRONICA NEGRA (ČRNA KRONIKA)



Shirley MacLaine

o želenem uspehu, o propadu nekega človeka in hudo jedki resnici, da je to kronika podležev in duhovnih beračev, ki uporabljajo intelekt za edinega boga: DENAR. In ravno njih pri predstavi nl.

in triki ima skoro popolnoma dokumentarno fotografijo, TA PREPRICUJE. In prepirčuje z enako močjo kot konec. Resničnost, ki je absoluten vladar filma, mu obenem daje največjo vrednost, kar mu jo daje tudi izredna montaža, močan socialni poudarek in brutalnost do tvojega brezkoristnega sočustvovanja. To je pravzaprav tisto, kar brezuspešno tako dolgo iščejo razne kinematografije po svetu. Skrajna realističnost pri obravnavanju aktualne problematike. Vidiš, »dragi moj gledalec« to bi lahko videl tudi v našem filmu, ko bi hotel vidite Makavejevo »PARADO« ali Sremčeve »LJUDI NA KOLESIH«, pa kaj se branis dokumentarcev. Tak si, ker te ni mogoče spremeniti, saj

nič do živega. Nihče, praviš, te ne more spremeniti. To vidiš, mi je všeč in v tem

KAJ BI IZBRAL TI?

si podoben CRNI KRONIKI, ker si tako kot film samo iluzija, a obenem tudi odraz stvarnosti. Prav tako si brezobziren, ko dokazuje, da si lahko dve uri-najbolj ponavljeno bitje na zemlji kot je brezobziren glavni junak, ko izbere denar. Zanima me samo še nekaj:

**Filmi,
ki bodo na sporedu**

VPRASAJTE KATEROKO
LI je ameriški barvni CS film režiserja Charlesa Waltersa s Shirley MacLane v glavni vlogi. Njena igra, zanj je dobila prvo nagrado na festivalu v Berlinu, in dobra režija, dvigujeta film nad povprečnost lahkonote zabave. Vsem, ki se žele zabaviti, se tu ponuja lepa priložnost.

KAPETAN FRAKAS, francoski barvni CS, režiserja Pierre-Gaspard Huata je eden izmed mnogih francoskih zgoda

dovinskih spektaklov, ki jih odlikujejo predvsem dobre literarne podlage, res dobra igra in pazljivo izdelani kostumi. Pri francoskih filmih tega žanra je vstopnica dobra investicija, saj gledalcu zagotavlja dve uri smeja in akcije. To pa je, pri lanski poplavi italijanskih spektakov, dovolj.

OKTOBER bo, zaradi promote pri distribuciji, na sporedu filmske šole šele to sredo.



Prizor iz Črne kronike

»Razinšljal sem o marsičem. Svojčas ste imeli v svoji pisarni dekle, Gwenda Milton po imenu?«

»In?« je spet vprašal Meister.

»Skočila je v Temzo. Ali morda veste, zakaj?«

Maurice Meister mu je pogledal naravnost v obraz. Niti z enim samim utripom vek ni izdal: divje jeze, ki se je jela dvigati v njem.

»Sodišče je reklo...« je začel.

»Vem, kaj je reklo sodišče,« ga je prekinil Johnny, »toda o tem imam svoje lastno nazoranje. Stopil je tesno k pravnemu zastopniku in mu rahlo položil roko na ramo, kakor bi hotel vsaki besedi dati poseben poudarek.

»Mary Lenley ni Gwenda Milton!« je poudaril. »Ona ni sestra morilca na begu in zato pričakujem zanjo nekoliko boljše rawanje kot ga je pri vas doživel Gwenda Milton!«

»Ne razumem vas,« je dejal Meister. Njegov glas je zvenel tih, toda razločno.

»Mislim, da me vseenoo razumete,« je počast nadaljeval Johnny. »Rad bi vas opozoril, da se bo nekaj zgodilo, če se Mary kaj pripeti. Pravijo, da živite v večnem strahu pred Čarovnikom — še več vzroki bi imeli, batl se mene, če bi se Mary pripeti kaj žalega!«

Le za hip je Maurice Meister povesl oči.

»Nekoliko histerični ste, Johnny,« je menil, »razen tega pa danes dopoldne niste ravno posebno vlijudni. Pred tednom dni sem, kolikor se lahko spomnim, dejal, da ste nezreli, in prav nobenega razloga námam, da bi preklical svoje mnenje. Kdo pa naj Mary storil kaj hudega? Kar pa se tiče Čarovačka in njegove sestre, sti oba mrtval!«

»Misliš sem, da vam je to znano, saj je bilo moje ime omenjeno v časopisih. Zadevo sem zdaj predal gopodu inspektorju Burtonu in danes zjutraj sem dobil od njega pismo, v katerem me pros, naj razjasnim neko točko, ki se mu zdi zagonetna.«

Mary je vstala iza pisalnega stroja in se približala.

»Točka, ki se mu zdi zagonetna?« je mehano ponovil Johnny. »In kaj je to?«

Wembury se je obotavljal, ker vpršo dekllice ni hotel z besedo na dan.

»Vedeti je hotel, kaj vas je napotilo, da ste šli v sobo Lady Darnleigh?«

»Mislim, da sem že dal o tem edino pravilno pojasnilo,« je vzklopil Johnny.

»Misliš ste baje, da ste pustili svoj plašč in klobuk v prvem nadstropju. Na poti, ko ste nameravali v prvo nadstropje — tako je zvedel inspektor Burton — pa vas je služabnik opozril, da so klobuki in plašči v pritličju.«

Johnny je umaknil svoj pogled in povesl oči:

»Tega se res ne morem spomniti,« je odvrnil. »Tisti večer mi ni bilo posebno dobro. Sicer sem se pa takoj spet vrnil, ko sem uvidel, da sem se zmotil. Ali se domneva, da kaj vem o fatu?« Glas se mu je malce tresel.

»Take domneve ni izrekel nihče,« je smehljajo odvrnil Alan, toda skušati moramo zbrati najrazličnejše informacije.«

»O tatvni nisem vedel nič, dokler nisem bral v časopisih in...«

»O, Johnny,« je sopla Mary, »ko si prišel domov, si mi vendar dejal, da...«

»Če se hočeš prav spomniti, ljuba moja, je bilo to dva dni kasneje,« je nadaljeval mirno

izdali in da vas bo odslej naprej policija opazovala. To sicer ne škodi, Johnny, toda opazovali bodo tudi mene, to pa je zelo neprjetno. Dvomim le še, če bo Wembury storil svojo dolnost in bo o vsem obvestil Scotland Yard. Ce bo to storil, bi utegnili imeti še velike neprilike!«

»Saj velja za vas isto,« je godnjavo odvrnil Johnny. »V tej zadevi, Maurice, stojiva in pada skupaj. Kje pa bodo našli bisere? V vaši blagajno vendar! Ali ste to premisili?«

Maurice Meister se ni nič vznemiril, celo smejal se je. Mislim, da pretiravata glede nevarnosti, ki vam grozi,« je menil brezskrbno. »Morad imate prav in grozi prava nevarnost meni. Gotovo bi me pošteno privijali!« Pogledal je želesno blagajno. »Zelen bi, da bi te preklicane stvari bile oddaljene miljo daleč od tod. Nič bi ne bilo presenetljivega, če bi se Mr. Wembury vrnil s poveljem za preiskavo. V tem primeru bi mleko seveda prekipalo.«

»Treba bi jih bilo po pošti poslati v Antwerpen,« je predlagal Johnny.

Meister se je prezirljivo nasmehnil.

»Ce me opazujejo, kar je zelo verjetno, potem je verjetno tudi, da mojih poštnih pošiljk ne puščajo vnemar. Edno, kar naju more rešiti, je, da spravita te preklete bisere za dva ali tri dni kam drugam.«

Johnny si je v silni zadregi grzel nohte.

Vzel bi jih lahko s seboj v stanovanje, se je izjavil neradoma. »Tam je mnogo takih mest, kjer bi jih lahko skril.«

»To bi ne bila tako napačna misel,« je počasi potrdil pravnik. »Wemburyju bi nikoli ne prišlo na misel, preiskati vaše stanovanje — za to ima Mary preveč rad.«

9

Čarovnik

Vzel je zopet bisere v roke, odpril škatlico in se, kot se je zdelo, popolnoma zatopil v ogledovanju.

»Kot tat draguljev...«

Umolknil je, ker je narahlo potrkal na vrata.

»Kdo je?« je vprašal naglo.

»Okrajni komisar Wembury!«

10

Maurice Meister je naglo vrgel bisere v blagajno in jo zaklenil, nato je odpril vrata. Čeprav je sicer imel jeklene živce, je njegov oru-meneli obraz postal čisto bel in poln globokih gub. Tudi njegov prijatelj ni mogel skriti razburjenosti, ko je vstopil Alan. Johnny je bil prvi, ki se je zbral.

»Halo, Wembury!« je dejal s prisiljenim smehom. »Kaže, da je povsed naletim na vas!«

Vedenje obeh mož je izdajalo paniko, smrten strah, grozo. Kakšno tajno sta skrivala v svoji notranjosti?

Alan se je čutil njunemu vedenju, ki je glasno klicalo: Krival!

»Čul sem, da je Lenley tu in ker sem hotel govoriti z njim...«

»Gоворili bi radi z menoju?« se je zdržal Johnny. »O čem bi se pa radi pogovarjali z menoju?«

Wembury je natanko vedel, da ga Meister ostro opazuje. Prebrisanemu pravniku ni ušla nobena njegova kretnja. Cesa sta se bala? Alan je stal pred uganko in srce ga je bolelo, ko je skozi odprtia vrata za pisalnem strojem zagledal Mary, ki ni o vsem zlu ničesar vedela.

»Saj poznate Lady Darnleigh?« je vprašal. Johnny Lenley je molče prikmal.

»Pred nekaj tedni je izgubila dragoceno blagajno, je nadaljeval Alan, »in preiskavo o zadevi so poverili meni.«

»Vam?« je nehoti vzkliknil Maurice Meister. Alan je pritrdir.

in premišljeno. »Prinesel sem ti časopis in delal, da se je dogodila tatvina. Iste dne ti nisem mogel nič povedati, ker te tedaj sploh nisem viden.«

V tistem trenutku je Alan napeto pričakoval, kaj bo deklica na to odvrnila, toda napela je vse sile in se obvladala. Vsa kriji je izgnila z obraza, iz oči pa ji je sijala huda bolest, tako da se je sploh ni upal pogledati.

»Seveda se spomniam, Johnny... da, spominam se,« je dejala; »kako sem vendar neumna!«

Sledil je mučen molk.

Alan je zato negibno, z rokami v žepih suknjiča in molče zrl na obrabljenou preprogo.

»Pravil je dejal končno. »Upajmo, da bo to Burtonu zadostovalo. Zal mi je, da sem vas nadlegoval!«

Njegove oči niso gledale deklice, temveč so bile uprte v Johnnyja.

»Zakaj pa ne odpotujete v inozemstvo, Lenley? Zdi se mi, da niste tako krepki in zdravi, kot bi pravzaprav moral biti!«

Pod njegovim ostrim pogledom je prišel Johnny v zadreg.

»Zame je Anglija dovolj dobra,« je odvrnil nejevoljno. »Ali ste rodilski zdravnik, Wembury?«

Alan je molčal. Končno pa je dejal: »Da, to bi bilo pravzaprav pravo ime zame.« Kratko je pokimal in odšel.

Mary se je vrnila k pisalnemu stroju, vendar se ni lotila dela. Maurice je pomigal mladiču, naj gre v njegovo sobo in je mimo zaprl vrata.

»Upam, da ste razumeli, kaj je misil Wembury.«

»Ker ne znam brati misli, nisem razumel, je odvrnil Johnny. Zdela se je, da niha med srdom in smehom. »Ta človek je predzeten. Ce pomislimo, da je vrtnarjev sin...«

»Vec to bi moral pozabiti,« je vzkliknil Meister jezno. Pomisiliti morate le, da ste se

Nič več ni čakal, da bi se Johnny dokončno odločil, temveč je naglo odpril blagajno in mu izročil bisere. Mladí mož je v dvomih ogledoval škatlico, nato pa jo je vendar vtaknil v notranji žep suknjiča.

»Vtaknil jo bom v kovček pod svojo posteljo,« je dejal, »konec tedna pa jo spet lahko dobite.«

Naglo je šel skozi vnanjo sobo in se ni ustavil niti toliko, da bi govoril z Mary. Posest biserov, za katere je toliko tvegal, mu je vila določeno zadovoljstvo in pregnala sumnje, ki so vstajale v njem, odkar jih je imel pri sebi Meister.

Ko je hitel po živahni Flanders-Lane, je iz ozkega prehoda stopil možak in mu sledil. V Tanners-Hillu je šel ta možak tik za Johnnyjem Lenleyem in policist, ki je stražil na oglu, ga je komaj opazil. Se sanjalo se mu ni, da je šel tik mimo njega mož, ki ga je iskala policija treh kontinentov — Henrik Artur Milton, imenovan Čarovnik.

Dolgo nato, ko je odšel Lenley, je hodil Maurice Meister, z rokami na hrbitu, gor in dol po svojem malem svetišču.

V njegovem duhu se je oblikovala misel in zavzemala določeno obliko — pravzaprav sta bili to dve misli, ki sta se prepletali med seboj, prehajali druga v drugo, se spet ločevali in spet stikali. — Johnny Lenley in njegova sestra.

Tona v Lenleyjevem glasu se ni dalo razumeti capak. Meister se je čutil ogroženega že prej, skovan je imel že skoro določen naklep, zdaj pa je ta naklep zaradi Johnnyjeve mladostne silovitosti dobil nov zagon in se do kraja utrdil. V zadnjem času je videl Johnnyja prevečkrat. Bili so časi, ko ga je mladi mož zabaval, kasneje mu je koristil. Zdaj pa mu ni postal le dolgočasen, temveč tudi nevaren. Maurice je tisto odpril vrata in skrovoma pogledal skozi Španijo. Mary je sedela ob pisalnem stroju, zatopljena v svoje delo.

RADIJSKI SPORED

VELJA OD 14. NOVEMBRA DO 20. NOVEMBRA 1964

Poročila poslušajte vsak dan ob 5.15, 6., 7., 8., 10., 12., 13., 15., 17., 22., 23. in 24. uri ter radijski dnevnik ob 19.30. Ob nedeljah pa ob 6.05, 7., 9., 12., 13., 15., 17., 22., 23. in 24. uri ter radijski dnevnik ob 19.30.

SOBOTA, 14. novembra

8.05 Poje oktet bratov Pirnat iz Mengša — 8.25 Melodije za razvedrilo — 8.55 Radijska šola za nižjo stopnjo — 9.25 Mladi glasbeniki glasbene sole Tržič — 9.45 Zvočne miniature — 10.15 Glasbeni sejem — 11.00 Pozor, nimaš prednosti — 12.05 Radijska kmečka univerza — 12.15 Opoldanski domaci pele-mele — 12.30 Slovenski romantični samospevi in Že kaj — 13.30 Priporočajo vam — 14.05 Iz oper jugoslovenskih skladateljev — 14.35 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — 15.30 KUD »Stane Zagor« iz Kropje in Ženski kvartet kluba koroskih študentov — 16.00 Vsek dan za vas — 17.05 Gremo v kino — 17.35 Pesmi in plesi jugoslovenskih narodov — 18.00 Aktualnosti doma in v svetu — 18.15 Izložbeno okno — 18.45 S knjižnega trga — 19.05 Glasbene razglednice — 20.00 Mladi za mlade — mlaudska oddaja — 21.00 Zaplešite z nami — 22.10 Oddaja za naše izseljence — 23.05 Za prijeten konec tedna

NEDELJA, 15. novembra

6.00 Dobro jutro — 6.30 Napotki za turiste — 7.40 Pogovor s poslušalci — 8.00 Mlaudska radijska igra — 8.42 Iz mlaudske glasbe — 9.05 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — I. — 10.00 Še pomnite, tovarisi — 10.30 Pesni borbe in dela — 10.40 Nedeljski dopoldanski koncert lahke glasbe — 11.40 Nedeljska reportaža — 12.05 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — II. — 13.30 Za našo vas — 13.50 Slovenske narodne pesni pojetja Danica Filipčič in Franc Koren — 14.00 Nedeljski operni koncert — 15.05 Danes po polne — 17.30 Humoreska tega tedna 18.30 Spored komorne in solistične glasbe — 19.05 Glasbene razglednice — 20.00 V nedeljo zvečer — 21.30 Iz slovenske simfonične glasbe — 22.10 Plesna glasba — 23.05 Nočni koncert skladb slovenskih avtorjev

PONEDELJEK, 16. nov.

8.05 Jutranja glasbena srečanja — 8.55 Za mlade radovednec — 9.10 Zaplešimo in zapojimo — 9.25 Iz narodne zakladnice — 9.45 Pihalna godba Rudolf Urbanec — 10.15 Pisan orkestralni intermezzo — 10.35 Naš podlistek — 10.55 Glasbena medigra — 11.00 Pozor, nimaš prednosti — 12.05 Kmečki nasveti — 12.15 Čez hrib in dol — 12.30 Odlomki iz jugoslovenskih oper — 13.30 Priporočajo vam — 14.05 Radijska šola za srednjo stopnjo — 14.35 Kaj in kako pojo mladi pevci pri nas in po svetu — 15.30 Tako poje naša dežela — 16.00 Vsek dan za vas — 17.05 Shakespeare in glasba — 18.00 Aktualnosti doma in v svetu — 18.15 Iz fonoteka radia Koper — 18.45 Naš razgovor — 19.05 Glasbene razglednice — 20.00 Koncert zborja JLA — 20.20 Melodije jugoslovenskih skladateljev — 20.40 Radijska priredba ope — 22.10 Plesna glasba — 23.05 Literarni nočturno — 23.15 Jazz s ploščo

CETRTEK, 19. novembra

8.05 Jutranja glasbena srečanja — 8.55 Radijska šola za višjo stopnjo — 9.25 Starec in živalca — 9.50 Domače viže in napevi — 10.15 Glasbeni sejem — 11.00 Pozor, nimaš prednosti — 12.05 Kmečki nasveti — 12.15 Na kmečki peči — 12.30 Prebujanje polj — 13.30 Priporočajo vam — 14.05 Naši solisti v priljubljenih operah — 14.35 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — 15.30 Igra pihalna godba Ljudske milice — 15.40 Literarni sprehod — 16.00 Vsek dan za vas — 17.05 Turistična oddaja — 18.00 Aktualnosti doma in v svetu — 18.15 Odskočna deska — 18.45 Jezikovni pogovori — 19.05 Glasbene razglednice — 20.00 Četrtek večer domaćih pesmi in napetov — 21.00 Večer umetniške besede — 21.40 Glasbeni nočturno — 22.10 Nočni akordi — 23.05 Češka in nemška sodobna glasba

TOREK, 17. novembra

8.05 Ansambel Borisa Kocušića in Trio Vitala Ahačića — 8.25 Nekaj zvokov lahke glasbe — 8.55 Radijska šola za srednjo stopnjo — 9.25 Trije operni dueti — 9.45 Zvočne miniature — 10.15 Glasbeni sejem — 11.00 Pozor, nimaš prednosti — 12.05 Radijska kmečka univerza — 12.15 Opoldanski domaci pele-mele — 12.30 Slovenski romantični samospevi in Že kaj — 13.30 Priporočajo vam — 14.05 Iz oper jugoslovenskih skladateljev — 14.35 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — 15.30 KUD »Stane Zagor« iz Kropje in Ženski kvartet kluba koroskih študentov — 16.00 Vsek dan za vas — 17.05 Gremo v kino — 17.35 Pesmi in plesi jugoslovenskih narodov — 18.00 Aktualnosti doma in v svetu — 18.15 Izložbeno okno — 18.45 S knjižnega trga — 19.05 Glasbene razglednice — 20.00 Mladi za mlade — 21.00 Zaplešite z nami — 22.10 Oddaja za naše izseljence — 23.05 Za prijeten konec tedna

PETEK, 20. novembra

8.05 S Koroškega in z dubrovniških obal — 8.35 Za vsakogar nekaj — 8.55 Pionirski teden — 9.25 Marioborski pihalni ansambel — 9.35 Pet minut za novo pesmico — 10.15 Komorni zbor RTV Ljubljana poje skladbe francoskih komponistov — 10.35 Novo na knjižni polici — 10.55 Glasbena medigra — 11.00 Pozor, nimaš prednosti — 12.05 Kmečki nasveti — 12.15 Nekaj domaćih za prijetno opoldne — 12.30 Drobni operni prizori — 13.30 Priporočajo vam — 14.05 Radijska šola za nižjo stopnjo — 14.35 Komorni ansambl — 15.25 Napotki za turiste — 15.30 Pesmi z južnega morja — 15.35 Novo v znanosti — 16.00 Vsek dan za vas — 17.05 Petkov simfonični koncert — 18.00 Aktualnosti doma in v svetu — 18.15 Revija naših pevecov zabavne glasbe — 18.45 Kulturna kronika — 19.05 Glasbene razglednice — 20.00 Arena za virtuoze — 20.30 Tedenski zunanjopolitični pregled — 20.40 Kako aranžiramo — 21.15 Oddaja o morju in pomorščakih — 22.10 Za ljubitelje jazza — 23.05 Literarni nočturno — 23.05 Nočni obisk pri družini Bachov

SREDA, 18. novembra

8.05 Glasbena matineja — 8.55 Pisan svet pravljic in zgodh — 9.10 Orkester harmonik »Svobode« Sentvid — 9.25 Domaci pele-mele — 9.45 Med domaćimi in tujimi sošistkami — 10.15 Zabavni zvoki — 10.45 Človek in zdravje — 10.55 Glasbena medigra — 11.00 Pozor, nimaš prednosti — 12.05 Kmečki nasveti — 12.15 Čez hrib in dol — 12.30 Odlomki iz jugoslovenskih oper — 13.30 Priporočajo vam — 14.05 Radijska šola za srednjo stopnjo — 14.35 Kaj in kako pojo mladi pevci pri nas in po svetu — 15.30 Tako poje naša dežela — 16.00 Vsek dan za vas — 17.05 Shakespeare in glasba — 18.00 Aktualnosti doma in v svetu — 18.15 Iz fonoteka radia Koper — 18.45 Naš razgovor — 19.05 Glasbene razglednice — 20.00 Koncert zborja JLA — 20.20 Melodije jugoslovenskih skladateljev — 20.40 Radijska priredba ope — 22.10 Plesna glasba — 23.05 Literarni nočturno — 23.15 Jazz s ploščo

K I N O

Kranj »CENTER«

14. novembra amer. barv. film V VRTINCU ob 15. in 19. uri, premiera franc. barv. CS film KAPETAN FRAKAS ob 23. uri
15. novembra amer. barv. film V VRTINCU ob 15. in 19. uri
16. novembra franc. italijanski barv. CS film BAG-DADSKI TAT ob 16., 18. in 20. uri

Kranj »STORZIC«

14. novembra barv. risani film ALI BABA IN 40 RAZBOJNIKOV ob 14.30, amer. barv. CS film NAPAD V ZORI ob 16., 18. in 20. uri, premiera franc. barv. CS film KAPETAN FRAKAS ob 22. uri

15. novembra amer. barv. risanke ALI BABA IN 40 RAZBOJNIKOV ob 19. uri, amer. barv. CS film NAPAD V ZORI ob 13. in 15. uri, amer. barv. film V VRŠČNUC ob 19. uri, premiera amer. barv. film V VRTINCU ob 19. uri, premiera amer. barv. film V VRTINCU ob 18. uri

Stražišče »SVOBODA«

15. novembra barvne risanke ALI BABA IN 40 RAZBOJNIKOV ob 15. uri, amer. barv. CS film NAPAD V ZORI ob 17. in 19. uri, premiera franc. barv. film KAPETAN FRAKAS ob 21. uri

Cerknje »KRVAVEC«

14. novembra amer. barv. CS film APRILSKA LJUBEZEN ob 19. uri
15. novembra amer. barv. film APRILSKA LJUBEZEN ob 16. in 19. uri

Naklo

15. novembra amer. barv. VV film GUSAR ob 16. in 19. uri

Kropa

14. novembra amer. barv. CS film BATERFIELD 8 ob 20. uri
15. novembra amer. barv. CS film BATERFIELD 8 ob 16. in 19.30

Jesenice »RADIO«

14. do 15. novembra amer. film MOJA DRAGA KLEMENTINA
16. novembra nemški film MOJA NECAKINJA TEGA NE DELA

17. do 18. novembra amer. film NEPOZNANI IZ NORD EKSPRESA

19. do 20. novembra jugoslovanski film SVITANJE

Jesenice »PLAV2«

14. do 15. novembra amer. film NEPOZNANI IZ NORD EKSPRESA

16. do 17. novembra amer. film MOJA DRAGA KLEMENTINA

19. do 20. novembra ruski film ZIVI ZAKOPANI

Zirovnica

14. novembra jugoslovanski film POJMO V DEŽU
15. novembra jugoslovanski film VALOVITO POLETJE
18. novembra ameriški film MOJA DRAGA KLEMENTINA NA

Dovje-Mojstrana

14. novembra jugoslovanski film VALOVITO POLETJE

15. novembra ameriški film POJMO V DEŽU

19. novembra amer. film MOJA DRAGA KLEMENTINA

Koroška Bela

14. novembra ruski film ZIVI ZAKOPANI

15. novembra amer. barv. CS film STRELI POPOLDNE

16. novembra amer. film NEPOZNANI IZ NORD EKSPRESA

Kranjska gora

14. novembra amer. barv. CS film STRELI POPOLDNE
15. novembra ruski film ZIVI ZAKOPANI

19. novembra amer. film NEPOZNANI IZ NORD EKSPRESA

20. novembra amer. film MOJA DRAGA KLEMENTINA

Ljubno

14. novembra amer. barv. film OKO ZA OKO ob 19.30

15. novembra amer. barv. film OKO ZA OKO ob 18. uri

Duplica

14. novembra španjski barv. film MATI, POSLUSAJ PESEM MOJO ob 19. uri

15. novembra špan. barv. film MATI, POSLUSAJ PESEM MOJO ob 15. in 17. in 19. uri

17. novembra ital. film PRIJATELJ PODZEMLJA ob 19. uri

18. novembra ital. film PRIJATELJ PODZEMLJA ob 17. uri

20. novembra franc. barv. film AFRODITA, BOGINJA LJUBEZNI ob 17. in 19. uri

Podnart

14. novembra angl. barv. film VALCEK TOREADORJEV ob 19. uri

15. novembra nem. barv. film PLANINSKA ROZA ob 17. in 19. uri

19. novembra sovjetski film PASTIR KOSTJA ob 19. uri

Radovljica

14. novembra amer. barv. CS film HELLIONI ob 20. uri

15. novembra angl. barvni film VALCEK TOREADORJEV ob 18. uri in 10. uri dop.

15. novembra amer. barv. CS film HELLIONI ob 16. in 20. uri

17. novembra sovjetski film PASTIR KOSTJA ob 20. uri

18. novembra sovjetski film PASTIR KOSTJA ob 18. in 20. uri

19. novembra angl. barv. CS film PLAMEN NA ULICI ob 20. uri

20. novembra amer. barv. film MORGANOVI GUSARJI ob 20. uri

gledeališče

PRESERNOVO GLEDALISCE V KRAJU

SOBOTA, 14. novembra Ob 20. uri Anny Tichi: KAKOR V RAJU — gostovanje v Naklem

NEDELJA, 15. novembra Ob 10. uri URA PRAVLJIC — četrti program, ob 16. uri za IZVEN — Oxilia BOG Z VAMI MLADA LETA

PONEDELJEK, 16. nov. Ob 16. uri B. Kreft: KREATURA gostuje MG Ljubljansko — za red DIJASKI II

SREDA, 18. novembra Ob 16. uri Pionirska filmsko gledališče upizori filmsko predstavo za mladino

Tobak danes in pred davnimi leti

Tobak je pravzaprav nekoristna rastlina. Vendar si nobeno kolonialno blago ni pridobil v Evropi toliko zvestih prijateljev kot tobak. Skoraj istočasno je prišel v Evropo iz Španije in Anglije, ki sta imeli zveze s prekomorskimi deželami. Španski kralj Filip II. je poslal po tobak v Novi svet posebno komisijo, ki jo je vodil Boncalo Fernandez de Toledo, in je leta 1553 prinesla v Španijo prve rastline tobaka. Že prej pa se je ondod govorilo o »zlati in blagodišči travici«, ki raste baje v Novem svetu.

Prvotno je uporaba tobaka imela medicinski značaj. Ta razlog je tudi vodil francoskega poslanika Jeana Nicota na lizbonski dvor, od koder je prinesel tobake rastline na dvor Marije Medicejske. Zaradi tega so v Franciji še dolgo imenovali tobak le »kraljevsko zelišče«. Zaradi takratne splošne rabe tobaka v zdravilstvu (o kateri pa danes seveda nihče več ničesar ne ve), so tobak imenovali tudi s tujim imenom »Herba panacea« ali »Herba sancta« t. j. »vsezdružljiva rastlina« ali »sveta rastlina«. Francoski botanik Delachau pa je vsem tem imenom napravil konec, ko je na čast Jeanu Nicotu imenoval rastlino »Herba nicotiana«, dasi Nicot, po katerem ima strup v tobaku ime, nikotina sploh ni prenesel, ker ni bil kadilec.

Mož, ki je bil tobaku vdán z dušo in srcem, je bil angleški Admiral sir Walter Raleigh. Leta 1584 je poslal v Severno Ameriko ekspedicijo mornarjev, ki je tamkaj osnovala kolonijo Virginijo. To ime je dejeli vzdelel admiral Raleigh, da bi s tem počastil mlado angleško kraljico. Po dveh letih so se kolonisti vrnili v domačo luko Plymouth. Groznot! Vsak je držal v ustih pipo s tlečim tobakom. Eno je prejel v dar tudi admiral Raleigh, ki se vse do svoje smrti ni več ločil od nje. Ko je zasedel angleški prestol kralj Jakob I., je Raleigha vrgele v ječo. V towerski trd-

njavlja pa mu je bila pipa polnih dvajset let edina prijateljica in tolažnica in spremljala ga je tudi v smrt, ko je bil po častnem miru, ki ga je Jakob I. sklenil s Španci, obglavljen.

Iz Anglije se je pipa udomačila na Nizozemskem. Ni še minilo pol stoletja po vrnitvi Boncalo Fernandezu iz Amerike, ko se je tobak razširil že po vsej Evropi.

Za Ludvika XIV. je prišel v rabo tobak za njuhanje. Niso ga njuhali samo moški, ampak tudi odlične dame. Strastni njuhači so bili: papež Benedikt XIII., Friderik Veliki in Napoleon. Peter Veliki pa je dajal prednost pipici. Gandhi pa tobakovega dima ni prenesel, četudi raste v Indiji odličen tobak. Pridelovanje tobaka daje kruh milijonom Indijcev.

Že v 18. stoletju se je pipa umaknila cigari. Nemci so pričeli izdelovati cigare leta 1862 in sicer v Dresdenu, kjer je bila tudi zgrajena prva tovarna za izdelovanje cigaret.

Tobak najbolje uspeva v Severni Ameriki. Kentucky daje tobak za pipo in čikanje. Virginija in Karolina zalagata kadice tobaka po vsem svetu. Pensilvanija in Ohio slovita po odličnem tobaku. ZDA so samo leta 1934 pridelale eno tretjino svetovne proizvodnje tobaka, t. j. 2,2 milijona ton tobaka. Zapadna Indija je dežela z najstarejšo kulturo tobaka. Skoraj na vseh otokih uspeva tobak. Prvo mesto zavzema Kuba, kjer raste tobak za odlične cigare. Južna Amerika, Brazilija, Filipinsko otočje, Java, Borneo, Sumatra so dežele, kjer uspeva dišeči tobak za cigarete.

V naši državi pridelujejo najfinje vrste tobaka v Makedoniji. Balkanske države so neodvisne od uvoza tobaka, ker ga imajo same več kot dovolj. Druge evropske države pa morajo tobak uvažati, ker domača proizvodnja zaostaja za potrebami strastnih kadilcev.

Priredil: L. Z

ZANIMIVOSTI

Prognoza vremena po novem

Ob sodelovanju berlinskega Meteorološkega inštituta in Inštituta za jedrske raziskave so razvili v Nemčiji elektronski računski stroj, ki na podlagi meteoroloških podatkov izračuna prognozo vremena. Do sedaj so meteorologi rabilib približno tri in pol ure za preračunavanje vseh dobrijih podatkov. Računalnik opravi to delo v pičilih 15 minutah. Dejanski čas računanja traja pravzaprav le tri minute, ostalih 12 porabijo namreč za tipkanje osnovnih vremenskih podatkov v tako imenovani polnilnik elektronskega računalnika.

Za napačne prognoze vremena bodo meteorologi sedaj takoj pokazali na grešnega kozla — računalnik.

Avtomatizirana kino dvorana

V Chicagu deluje že prvi popolnoma avtomatizirani kino. Obiskovalec vrže v avtomat pred kinom denar in dobi nazaj odvijen drobiž in na poseben način preluknjan karton. V dvorani poišče na kartonu označen sedež in položi ta karton v določeno režo pri sedežu. Blokirani sedež sedaj popusti in obiskovalec se lahko vsede nanj.

Seveda so sedaj odveč vse blagajnicarke in biljetniki.

Pečica z upravljanjem na daljavo

V Ameriki so zelo priljubljene nove električne pečice, katerim se da notranja temperatura regulirati brezično — po radiu. Gospodinja pripravi npr. testo in ga položi v pečico. Mirno nato odide zdoma. S seboj ima namreč miniaturni oddajnik, s katerim lahko vsak čas regulira temperaturo v pečici, kar na cesti ali kje drugje. Poleg te regulacije ima še avtomatično napravo, ki preprečuje, da bi temperatura prekomerno narasla — skratka, da bi se npr. testo zažgalo.

Gospodinje ugotavljajo, da jim pomeni nova pečica veliko razbremenitev.

Bodoča oblast

V zadnjih 25 letih se je pomnožilo prebivalstvo New Yorka za 40 odstotkov. V istem časovnem obdobju pa se je povečalo število mačk in psov za 80 odstotkov.

Znan ameriški žurnalist Bill Parker je hudomoščno napisal v nekem članku: »da je le vprašanje časa, kdaj bodo štirinočci prevzeli v New Yorku oblast v svoje noge. V nekaj generacijah bo mogoče kak pes župan mesta.«

Avtomatizirana živinoreja

Stroj za molžo krav je znana iznajdba. Temu se je sedaj pridružil še stroj, ki kida gnoj iz hleva. Ob določenem času, ki ga živinorejec sam odredi, stroj očisti iz hleva gnoj, izpere tla in jih osuši. Delo opravi za 35 krav tako temeljito kot noben hlevar.

Poleg avtomatične molže in kidanja gnoja poseben mehanizem dovaja iz silosa zeleno krmo in jo poklada v korita pred krave, prav tako avtomatično se nateka tudi voda za napajanje. Živinorejcem se obetajo s temi stroji lepsi časi.

Televizija

SOBOTA, 14. novembra

RTV Ljubljana 17.05 Zlata ptica — lutkovna oddaja — RTV Beograd 18.05 Predstavljamo vam — RTV Ljubljana 18.25 Napoved in TV obzornik — RTV Beograd 18.45 Irne in priimek — mladinska igra — RTV Ljubljana 19.30 Vsako soboto, 19.45 Propagandna oddaja — RTV Beograd 20.00 TV dnevnik, 20.30 Glasbena oddaja studia Skopje — RTV Ljubljana 20.40 S kamero po svetu — RTV Beograd 21.20 Medaljoni — RTV Ljubljana 22.00 Dick Powell vam predstavlja, 22.30 TV obzornik

NEDELJA, 15. novembra

RTV Ljubljana 9.30 Gozdni čuvaji — serijski film — RTV Beograd 10.00 Kmetijska oddaja, Sportna oddaja — RTV Ljubljana 18.00 Mladinski TV klub, 19.00 87. policijska postaja — RTV Beograd 20.00 TV dnevnik — RTV Zagreb 20.45 Koncert nacionalnega orkestra francoske RTV — RTV Beograd 21.45 Poročila

PONEDELJEK, 16. nov.

RTV Ljubljana 11.40 TV v šoli, 15.20 Ponovitev, 16.40 Ruščina na TV, 17.10 Angleščina na TV — RTV Beograd 17.40 Francozi pri vas doma, 16.10 Napoved in TV obzornik — RTV Ljubljana 18.10 Risanke, 18.25 Napoved

in TV obzornik, 18.45 Domača nega bolnika — RTV Beograd 19.15 Tema z variacijami, 19.45 Propagandna oddaja, 20.00 TV dnevnik,

19.45 Nagrade in naročnikom — RTV Beograd 20.00 TV dnevnik, 20.30 Sonata za violončelo in klavir, 20.49 Shakespearovi monologi — RTV Ljubljana 21.40 Naš teleskop, 21.55 TV obzornik

TOREK, 17. novembra

Ni sporeda!

SREDA, 18. novembra

RTV Zagreb 17.10 Učimo se angleščine — RTV Ljubljana 18.15 TV slikanica, 18.25 Napoved in TV obzornik, 18.45 TV tribuna — RTV Beograd 19.15 Glasbeni pejsaži Kosmeta — RTV Ljubljana 19.45 TV akcija — RTV Beograd 20.00 TV dnevnik — RTV Ljubljana 20.30 Tretji festival zabavnih melodij JLA, 23.00 TV obzornik

19.00 Kaleidoskop — RTV Beograd 20.00 TV dnevnik — RTV Zagreb 20.30 Deset minut folklore — RTV Ljubljana 20.40 Kri ni vse — TV igra, 21.30 Razumete so

20.40 Romantično potovanje po Nemčiji — RTV Ljubljana 21.40 Kulturna kronika, 22.10 TV obzornik

PETEK, 20. novembra

RTV Zagreb 17.10 Učimo se angleščine, 17.40 TV v šoli — RTV Ljubljana 18.15 TV slikanica, 18.25 Napoved in TV obzornik, 18.45 TV tribuna — RTV Beograd 19.15 Glasbeni pejsaži Kosmeta — RTV Ljubljana 19.45 TV akcija — RTV Beograd 20.00 TV dnevnik — RTV Ljubljana 20.30 Tretji festival zabavnih melodij JLA, 23.00 TV obzornik